

Izena/aditza kolokazioak euskaraz¹

Colocaciones sustantivo/verbo en euskera

Collocations nom/verb en basque

Noun/verb collocations in Basque

ODRIOZOLA PEREIRA, Juan Carlos
Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)
University of the Basque Country (UPV/EHU)
juancarlos.odrizola@gmail.com

Noiz jaso: 2022-02-12

Noiz onartua: 2022-05-03

Sintaxiak bere oinarritzko abiapuntutik onartzen du *pilota bota* bezalako aditz-sintagmetan, *bota* aditzak egituraren burua dela eta [+konkretua] tasuneko izen-azpikategoriako kideak hautatzen dituela osagarri gisa. Fraseologiak bere oinarritzko abiapuntutik aldarrikatzen du *bertsoak bota* bezalako kolokazioetan *bota* aditza sinsematikoa dela, hau da, mugimendua adierazteari utzi eta irudizko sorkuntza adiera “ustekabe” bat hartzen duela, izen klase murrizt jakin bateko kideekin elkartzen den kasuetan soil-soilik: ahoz esan edo kanta daitezkeen gauzen izenekin. Bertso izena autosemantikoa da, betiere esangura berari eusten diolako horrelako sintagma murriztuetan ere. Urte askotako ikerkuntza zabal batean tanke-
ra horretako 50 aditz eta 20 izen azpiklase aztertu dira euskaraz, haien irudizko adieradun konbinazioen berri emateko. Lan horren ondorioak laburbiltzen dira artikuluko honetan.

Gako-hitzak: Izen klaseak, aditzak, kolokazio lexikoak, metaforak.

La sintaxis asume desde su punto de vista básico, que en frases verbales como *pilota bota*, el verbo *bota* al ser el componente principal del complemento, elige a los miembros de la subcategoría nominal de cualidad [+ concreto]. La fraseología pretende desde su concep-

¹ Ikerkuntza jarduera luze baten ondorio ugarien laburpen bat baizik ez da artikuluko hau guztia. Pozgarria izango litzateke oso, juancarlos.odrizola@gmail.com helbidera joko balu ikerkuntza-lerro honen zehaztapen sakonagoak jakin nahi dituenak, edota lerro honetan bertan ikertzen hasi edo jarraitu nahi duenak.

ción primigenia, que en colocaciones del tipo *bertsoa bota*, el verbo *bota* es un verbo sinsimático, es decir que deja de expresar movimiento y adquiere un significado “inesperado” en la creación imaginaria, sólo si se asocia a miembros de una clase limitada de sustantivos. Es decir con los nombres de las cosas que se pueden decir o cantar. El nombre *bertso* es autosemántico porque siempre conserva el mismo significado en frases tan reducidas. Como resultado de este artículo, se han estudiado en euskera 50 verbos y 20 subclases de nombres, con el fin de comunicar sus expresiones figurativas.

Palabras clave: Clases de nombres, verbos, colocaciones léxicas, metáforas.

La syntaxe suppose, de son point de vue fondamental, que dans des phrases verbales comme *pilota bota*, le verbe *bota*, étant le composant principal du complément, choisit les membres de la sous-catégorie nominale de qualité [+ concret]. Dès sa conception originelle, la phraséologie prétend que dans les collocations de type *bertsoa bota*, le verbe *bota* est un verbe synsymmatique, c'est-à-dire qu'il cesse d'exprimer le mouvement et acquiert un sens « inattendu » dans la création imaginaire, seulement s'il est associé à des membres d'une classe restreinte de noms. C'est-à-dire avec les noms des choses qui peuvent être dites ou chantées. Le nom *bertso* est autosemántique car il conserve toujours le même sens dans des phrases aussi réduites. À la suite de cet article, 50 verbes et 20 sous-classes de noms ont été étudiés en basque, afin de communiquer leurs expressions figuratives.

Mots-clés : Classes de noms, verbes, collocations lexicales, métaphores.

The syntax assumes, from its basic point of view, that in verb phrases like *bota pilota*, the verb *bota*, being the main component of the complement, chooses the members of the nominal subcategory of quality [+ concrete]. From its original conception, phraseology claims that in collocations of the *bertsoa bota* type, the verb *bota* is a synsymmatic verb, that is, it stops expressing movement and acquires an “unexpected” meaning in the imaginary creation, only if it is associated with members of a limited class of nouns. That is, with the names of things that can be said or sung. The name *bertso* is autosemántic because it always retains the same meaning in such reduced phrases. As a result of this article, 50 verbs and 20 sub-classes of nouns have been studied in Basque, in order to communicate their figurative expressions.

Keywords: Classes of nouns, verbs, lexical collocations, metaphors.

ODRIOZOLA PEREIRA, Juan Carlos (2022). “Noun/verb collocations in Basque”, *Euskera* 2021, 66: 165-209.

1. Sarrera

1.1. *Pilota* argumentua / *bota* predikatua → *bertsoa* oinarria / *bota* kolokatua

Sintaxiaren esparruaren oinarrietako bat dira aditzaren eta bere argumentuen arteko egitura eta esangura-harremanak: aditzek ezartzen dituzte semantika eta morfosintaxi-baldintzapenak eta predikatu funtzioa betetzen duten aditz horiek “hautatu” egiten dituzte argumentu funtzioa betetzen duten beste osagai batzuk.

Horrela, *bota* aditzak perpausari nolabait ezartzen dizkion hainbat zehaztapen daramatza bere baitan: 1) Egile bat (ergatibo kasu marka batekin gauzatuko dena): botatzearen ekintza gauzatzen duena. 2) Jarduera nolabait jasaten duena (absolutibo kasu marka batekin gauzatuko dena): bota egiten dena. 3) Aukerazko hartzaile bat (datibo kasua hartuko duena): botakoa har lezakeena. Beraz, (1) perpausean *bota* aditzak nolabait ezartzen ditu agian ergatibo modura gauzatuko den *Jordik* sintagma, baina batez ere absolutibo modura gauzatzen den *pilota* sintagma. Datibo modura gauzatuko duen *Joni* (aukerako) sintagma ere *bota* aditzaren menpe dago nonbait:

(1) *Jordik Joni pilota bota* dio.

Halaber, zabalki onartua dago *pilota* sintagmak gertuko egitura bat osatzen duela *bota* aditzarekin batera. *Joni* eta *Jordik* sintagmak ere egitura-baldintzapen batzuetan gauzatzen dira:

(2) [*Jordik* [*Joni* [*pilota bota*]]]

Ez gara lan honetan arituko (2)an azalean zirriboratu baizik egiten ez den ikuspegi horretatik. Hemen, (3-4)ko (ez)egokitasun batzuk hartuko ditugu aztergai:

(3) a *Jordik Joni pilota bota* dio.
 b *Jordik Joni besarkada bota* dio.
 c *Jordik Joni bertsoak bota* dizkio.

(4) a #*Jordik Joni laztana bota* dio.
 b #*Jonek Jordiri maitasun handia bota* dio.

(4)koak ez daude euskal gramatikatik kanpo. Ulertu ere, ulertuko genuke euskaldunok perpaus horien esangura, baina den-denok esango genuke “hori ez da horrela esaten euskaraz”. Ziur aski, bakar-bakarrik euskaraz ondo mintzatzen ez den norbaitek botako lituzke horrelakoak. Beraz, aztergai har daiteke *pilota*, *laztan*, *besarkada*, *bertso* eta *maitasun* izen horiek haien artean erakusten duten aldea.

Sintaxian, *bota* bezalako aditzek [+objektua] edota [+konkretua] tasunak hauta ditzakete. Hortaz, esan genezake *bota* aditzak [+objektua] tasuna hautatzen duela (3a) horretan, baina oraindik ere (3b-c)koen egokitasunaren berri eman beharko genuke, *besarkada* eta *bertso* [-objektua] direlako, hain zuzen ere (4)ko biak bezala.

Bestetik, [-ekintza] tasuna edota azpikategorizazioa ikus genezake (4b) horretan, *bota* aditzak ekintzak ere onartzen dituela onartuta. Hala ere, *laztan* izen horrek nolabaiteko ekintza adierazten du, eta azaltzeke geldituko litzateke (4a)koaren egokitasuna. Alegia, [+objektua] edo [+ekintza] tasun zabalak edo azpikategorizazioak ez dira nahiko *bota* aditzaren jokamoldea auresateko edota deskribatzeko.

Ikus ditzagun orain *Euskaltzaindiaren Hiztegiak bota* eta *jaurti* aditzetarako emandako semantika-ezaugarriak:

(5) *bota*, *bota*, *botatzen*.

a. *du* ad. ‘Jaurti’.
...*bota diezaiola lehenengo harria*.

b “Ahoz esan edo kantatu”.
Bilintxek Domingo Kanpañari bota zion bertsoa.

(6) *jaurti*, *jaurti*, *jaurtitzen*.

1. *du* ad. “Eskuaz, oinaz edo tresna egoki baten bidez zerbait abiada handiz bidali”.

(5b)koak ondo zehazten du *bota* aditzaren irudizko esangura, eta horren harira, azpikategorizazioa baino askoz ere zehaztapen hertsia goa sumatzen da: ‘ahoz esan edo kantatu’. Berez, horrelako zehaztapena ez da azpikategorizazio gisa inola ere erabiltzen sintaxi-lanetan.

Ikuspegi praktiko batetik, euskaraz (trakets) sortzen ari den batek, adibidez, *make verses singing* edo antzerako zerbaiten euskal kidea igortzeko unean, *bota* aditza behintzat ez luke bilatuko euskara hutsezko hiztegi batean, zeren eta ingeles hizkuntzatik abiatuta eta ezagumendu estralinguistikoari lotuta, inoiz ez bailuke *throw* ‘bota’ buruan izango. *Bertso* esan behar dela garbi izanda, hau da, *verse* = *bertso* hizkuntz parekatzea bereganatuta, *make* nola esan bilatuko luke erabiltzaile horrek.

Aurrerantzean, erraztu egingo ditugu gure hemengo hausnarketak, eta *throw* = *bota* delako hizkuntz baliokidetasuna batez ere munduaren ezagumenduan oinarrituta dagoela esango dugu: hizkuntza askotan edo guztietan egongo da ‘indarrez jaurti’ adiera fisikoa ematen duen aditz bat. *Make verses singing* = *bertsoak bota* baliokidetasuna, aldiz, oinarrituago egongo da hizkuntza bi hauen ezagumendu espezifikoa, munduaren ezagumenduan baino: *bota* aditzarekin batera *bertsoa* zein *pilota* hartu ahal izate hori ez dagokio ezagumendu estralinguistikoari, euskararen ezagumendu linguistiko espezifikoa baizik.

Beraz, nolabaiteko “zurruntasuna” dutenen esparru zabalaz arituko gara, hau da, unitate fraseologikoen esparruaz (Corpas 2001a, b; Odriozola 2010; Urizar 2012, §III, IV: 1) unitate fraseologikoko bi “hitzak” ohiko sintaxi askean susma litekeen baino maizago azaltzen dira elkarrekin; 2) nolabaiteko instituzionalizazio bat daukate hizkuntzaren erabileran; 3) sintaxi askeak jorratzen ez duen nolabaiteko egonkortasuna dute; 4) beretan nolabaiteko berezitasuna suma daiteke sintaxian edota semantikan, eta honelako unitateek hitzez hitzeko esangura har dezakete batzuetan, baina era berean irudizko adiera hartzen dute oso maiz; 5) unitate fraseologikoetan aurretik ezin zehaztu daiteke esangura jakin bat zein hitz bikotetan gauzatuko den hizkuntza jakin batean.

Bila ditzagun are zehatzago gure aztergaiak:

- 1) Ez ditugu aztertuko diskurtso mailako unitate fraseologikoak (ez *hala eta guztiz* ere bezalako esapideak, ez *egun on* bezalako errutinazko formulak, ez eta *zozoak beleari ipurbeltz* bezalako atsotitzak).
- 2) Sintaxi-funtzio jakin bat betetzen dutenen artean, ez ditugu aztertuko lokuzioak (ez *gose izan* bezalako izenki-predikatuak, ez *bizi izan* beza-

lako adizki-lokuzio diren predikatuak (Aldai 2002; Odriozola & Altzibar 2013).

- 3) Kolokazio deitu izan direnen artean, ez ditugu aztertuko *-kin ezkondu* bezalako kolokazio ez-lexikoak (Ginebra 2001, 2003, 2017; Koike 2001; Odriozola 2010), eta osagai biak bete-betea lexikoak diren kasuak baizik ez ditugu aztergai hartuko.
- 4) Kolokazio lexikoen artean, ez ditugu *zorrak kitatu* bezalako kolokazioak aztertuko: horrelakoetan harreman estua dago *zor* izenaren eta *kitatu* aditzaren artean, baina, hala ere, garbi ikus daiteke euskal hiztegietan *kitatu* aditzak bere adiera bakarrari eusten diola betiere (“*zor*ra garbitu”), eta berarekin batera azaltzen diren izenak nekez ateratzen direla diru modura azaltzen diren kopuru-izenen klasetik (*gastu*, *hipoteka*, *kreditu*, *mailegu*, *zerga*, *zor*...).
- 5) *Pilota bota* adiera fisikoa / *bertsoak bota* irudizko adiera bezalako txandaketak erakusten dituzten aditzak aztertuko ditugu hemen (Odriozola 2017).

Zorrak kitatu edo *bertsoak bota* bezalako kolokazioen azterketa, bai eta kolokaziotzat jotzen diren beste hainbat unitateren azterketa ere (Altzibar & Odriozola 2013; Gurrutxaga 2014; Iñurrieta 2019; Odriozola 2010; Odriozola 2017; Urizar 2012: §III, IV) nahiko aurreratua dago euskaraz. Esana dugu aditzek [+konkretua] bezalako azpikategorizazio zabal bat aukeratzen dutela batez ere izenak adiera fisikokoak direnean (*pilota bota* / *#maitasuna bota*), baina bestetik esan liteke *bertsoak bota* bezalako kasuan sintaxi-urraketarik egon gabe ere izenaren menpe geratzen direla semantikan, *bertsoak bota* / *besarkada bota* / *#laztana bota* bezalako irudizko adierak gauzatzen (ez) direnean. Horrela, maila batean edo bestean, “ahoz esan edo kantatu” egiten diren gauzen izenen klase bat dugu “nagusi”, baldin eta *bota* aditzak “abiadura handiz bidali” adiera fisiko horretatik kanpo egingo badu. Kolokazio hauetako *bertso* bezalako izen oinarriak “autosemantikoak” dira (hots, semantika beregainekoak) (Alonso Ramos 2013, 2017; Martínez Salom 2012) eta *bota* bezalako aditz kolokatuak “sinsemantikoak” dira, hau da, oinarriaren menpekoak semantikan. Hori dela eta, azpimarratu beharrekoa da *zorra kitatu* bezalakoetan, autosemantikoak di-

rela bai *zor* izena, bai eta *kitatu* aditza ere. *Bertsoak bota* bezalakoetan, “aldaketa” edo “desberdintasun nabari” bat dago kolokatuetan, izen oinarriarekin elkartzen direnean (Odriozola 2017).

- (1) a *pilota bota* (*Euskaltzaindiaren Hiztegian*, “abiadura handiz bidali”).
b *bertsoak bota* (*Euskaltzaindiaren Hiztegian*, “ahoz esan edo kantatu”).
- (2) a *labana zorroztu* (*Euskaltzaindiaren Hiztegian*, “punta mehegoa jarri”).
b *azterketa zorroztu* (geuk sortu dugun definizio erraztuan, ‘findu’).

Aditz askok eta askok badute adiera fisiko bat, hautatzen duten izenen azpikategoria zabalari lotua, hiztegietan lehenago aurkitu ohi dena.

Bada oso maiz irudizko edo metaforazko adiera bat ere: nolabaiteko aldaketa (sinkronikoa edo diakronikoa) suma daiteke “nonbaitera abiadura handiz joan daitezkeen gauza konkretu guztiak” (*pilota*) delako talde oso handitik “ahoz esan edo kanta daitezkeen gauzak” (*bertsoa*) talde txikiagora. Beraz, ondo bereiz ditzakegu *zorra kitatu* bezalako kolokazioak, lan honetan aztergai hartuko ditugun *bertsoak bota* edo *azterketa zorroztu* gisako kolokazioetatik: azken hauek bakarrik hartzen dute irudizko adiera hori, kolokazioari are nabarmentasun handiagoa ematen diona. Bestela esanda, *kitatu* autosemantikoa da, baina sinsematikoa dugu *bertsoak bota* delakoaren kasuan *bota* aditza (bai eta *zorrak kitatu* bezalakoetan, *kitatu* aditza).

Honelakoetan, egileek (Alonso Ramos 2013, 2017; Cotelo 2017; De Miguel & Batiukova, O. 2017; Lorente & Martínez Salom 2017; Zeldes 2012: §2) zuzenean erreparatzen diote “kolokatu” deitu izan den osagai horri, hau da, gure kasuan aditzari, bera baita nabarmen bereziagoa den esangura erakusten duena (Odriozola 2017).

Fraseologiaren barruan kokatzen den kolokazioen esparru honi, bi ikuspegitatik eutsi diote ikertzaileek betidanik:

- (a) Predikatuek (*bota*, *zorroztu*) klase semantiko murriztatzeko izen argumentuak (*bertsoa*, *azterketa*) hautatzen dituzte (Bosque 2002, 2006, 2011, 2017).
- (b) Izen batzuei (*bertso*, *azterketa*) hainbat eragiketa semantiko ezarri (‘sortu’, ‘areagotu’) eta aditzak (*bota*, *zorroztu*) lortzen dira (Mel’cuk 1998).

Lan honetan *bota* edo *zorroztu* bezalako aditzek zer-nolako izen klaseak bereganatzen dituzten aztertuko dugu, eta alderantzizko ikuspegitik, *bertsoa* edo *azterketa* gisako izenek osatzen dituzten klase lexiko hertsia mugatuko ditugu.

Gure lanaren muina hemen berriz bilduta, bada, *pilota bota / labana zorroztu* bezalako bikote entziklopedikoetatik abiatuko gara, kognizioan “zailagoak” diren *bertsoak bota / azterketa zorroztu* kolokazio irudizkoen berri emateko. Alegia, jakintzat emango dugu *pilota* eta *bota* funtsean munduaren ezagumendu entziklopedikoaren bidez elkartzen direla, eta *bertsoa* eta *bota* hiztegi-sarrerek, aldiz, euskararen hizkuntz ezagumenduaren laguntza ere behar dutela, zeren eta azken batean hizkuntzaz hizkuntza aditz desberdina erabiliko baita edo erabil baitaiteke *bertsoa* izenaren sorkuntza adierazteko. Sarrera honetako beste azpiataletan, aztergai hartuko ditugu kolokazioen oinarritzat hartu ohi diren izenak (→§1.2), eta kolokatutzat jotzen diren aditzak (→§1.3). Horretaz gain, gertutik begiratuko diegu irudizko adiera horiei (→§1.4). Geroagoko atal nagusietan gure lanaren esparrua mugatze-ko erabili ditugun irizpideen berri emango dugu (→§2), eta 50 aditzen azterketaren laburpena eskainiko dugu (→§3), jatorrizko adierak eta irudizko adierak kontuan hartuta.

1.2. Kolokazioen oinarri modura jokatzen duten izenen klaseak

Esana dugu sintaxi askean, besteak beste, izenak hautatzen dituztela aditzek. Horrelakoetan, badakigu “izena” gramatika-kategoria bat dela. Zehaztu beharrekoa da sintaxian berez, gramatika-kategoria gabe, sintaxi-kategoria hautatzen duela aditzak, hau da, *bota* aditzak *pilota* izen-sintagma (edo determinatzaile-sintagma) hautatzen duela. Badakigu era berean *bota* aditzak bere adiera fisiko horretan [-abstraktua] edo [+objektua] azpikategoriako izenak aukeratzen dituela. Horrelakoetan, sintaxi askean ari gara nonbait: tankera horretako tasunak oso zabalak dira, eta mugarik gabeko talde bat osatzen dute tasun horiek betetzen dituzten izenek.

“Ahoz esan edo kantatu” izenen multzoaz ari bagara, ordea, izenen artean askoz ere murriztagoa den klase lexikotzat jo izan den talde batez ari

gara (Bosque 2002, 2006, 2011, 2017). Hemen, sakonean aztertuko dugu irudizko adiera hauek bereganatu eta kolokazioak gauzatu ahal izateko, aditzak zer-nolako klase lexikorekin elkartzen diren. Lan honetan, honelako 20 klase eta 117 azpiklase lexiko gauzatu ditugu:

1. (Tresnen) objektu-izenen azpikategoria edota klase lexikoa (*fusila atzeman*).
 - 1.1. Jaurtikiak izateko eginda dauden objektuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.2. Puntadun objektuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.3. Bi dimentsiokotzat jo daitezkeen objektuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.4. Bi dimentsiokotzat edo dimentsio bakarrekotzat jo daitezkeen objektuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.5. Sari-izenen klase lexikoa eta asmo onez emandako objektuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.6. Sua (erabiltzen) duten gailuen objektu-izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.7. Suaren formen izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.8. Tabakoa erretzen duten gailuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.9. Edukitzaileen objektu-izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.10. Ontzi modura erabil daitezkeen objektuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.11. Elektrizitatearen bidez funtzionatzen duten gailuen objektu-izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.12. Jantzien objektu-izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.13. Soinean jarri ohi diren objektuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.14. Ibilgailuen objektu-izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.15. Jateko eta edateko tresnen objektu-izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.16. Salgai jartzen diren objektuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 1.17. Irudikapen grafikoko formatuen izenen azpiklase lexikoa.
2. Gorputz-atalen izenen klase lexikoa (*belarriak zorroztu*).
 - 2.1. Iledun gorputz-zatien izenen azpiklase lexikoa.
 - 2.2. Ontzien antzekoak diren bizidun-organoen izenen azpiklase lexikoa.

- 2.3. Zentzumenezko gorputz-atalen, gorputz-zatien eta gorputz-organoen izenen azpiklase lexikoa.
- 2.4. Fonazio-aparatuko gorputz-atalen izenen azpiklase lexikoa.
- 2.5. Digestio eta zirkulazio-aparatuetakoko gorputz-atalen izenen azpiklase lexikoa.
- 2.6. Muskuluen bidez berariaz mugitzen diren gorputz-atalak.
- 2.7. Gorputz-adarren izenen azpiklase lexikoa.
- 2.8. Gorputz-atalen, gorputz-zatien eta gorputz-organoen izenen azpiklase lexikoa.
- 2.9. Irudi bidezko sentipena edota adimena adierazten duten gorputz-atalen, gorputz-zatien eta gorputz-organoen izenen azpiklase lexikoa (ikus bedi, halaber, psikologiako izen abstraktuak).
3. Masa-izenen klase lexikoa (*testosterona piztu*).
 - 3.1. Magnitudeen masa-izenen azpiklase lexikoa.
 - 3.2. Janarien eta edarien masa-izenen azpiklase lexikoa.
 - 3.3. Lurraren masa-izenen azpiklase lexikoa.
 - 3.4. Isuri fisiologikoen masa-izenen azpiklase lexikoa.
 - 3.5. Irudizko sentipena adierazten duten konposatu biologikoen izenen azpiklase lexikoa.
 - 3.6. Legez kanpoko gaien eta bestelakoen izenen azpiklase lexikoa.
 - 3.7. Gaien eta bestelakoen masa-izena.
 - 3.8. Seinale iraunkorren (masa-)izenen azpiklase lexikoa.
 - 3.9. Itxuraren masa-izenen azpiklase lexikoa.
 - 3.10. Ekologiako masa-izenen azpiklase lexikoa.
 - 3.11. Bere baitan ura daukaten izakien masa-izenen azpiklase lexikoa.
 - 3.12. Likidoen masa-izenen azpiklase lexikoa.
4. Tokien eta eraikinen izenen klase lexikoa (*kostaldea astindu*).
 - 4.1. Geografia-izenen azpiklase lexikoa.
 - 4.2. Nolabaiteko ezaugarri txarra duten tokien eta eraikinen izenen azpiklase lexikoa.
 - 4.3. Jendez bete daitezkeen tokien izenen azpiklase lexikoa.

- 4.4. Eskualdeen izenen azpiklase lexikoa.
- 4.5. Astronomia-izenen azpiklase lexikoa.
- 4.6. Jateko tokien izenen azpiklase lexikoa.
- 4.7. Zulo-izenen azpiklase lexikoa.
- 4.8. Tokien eta eraikinen izenen azpiklase lexikoa.
- 4.9. Ekintzatat har daitezkeen tokien izenen azpiklase lexikoa.
5. Onura-izenen klase lexikoa (*ondasunak bideratu*).
 - 5.1. Diru modura adierazi ohi diren onuren izenen azpiklase lexikoa.
 - 5.2. Negatibotzat jo daitezkeen diru kopuruen izenen azpiklase lexikoa.
 - 5.3. Moneten onura-izenen azpiklase lexikoa.
6. Gizakiak ez diren bizidunen izenen klase lexikoa (*basoa agortu*).
 - 6.1. Landareen eta landare-atalen izenen azpiklase lexikoa.
 - 6.2. Animalia izenen azpiklase lexikoa.
 - 6.3. Mikroskopia mailako bizidunen izenen azpiklase lexikoa.
 - 6.4. Bizidunen izenen azpiklase lexikoa (gizaki-izenena baino zabalagoa).
 - 6.5. Bizidun taldeen izenen azpiklase lexikoa.
7. Soinu-izenen klase lexikoa (*bertsoak bota*).
 - 7.1. Musika bidez edo ahoz gauzatzen diren soinuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 7.2. Ahozko zarata fisiologikoen soinu-izenen azpiklase lexikoa.
 - 7.3. Zarata fisiologikoen soinu-izenen azpiklase lexikoa.
8. Giza izenen klase lexikoa (*abertzaleak zokoratu*).
 - 8.1. Lanbideen giza izenen azpiklase lexikoa.
 - 8.2. Kirolari-izenen azpiklase lexikoa.
 - 8.3. Legez kanpoko ekintzen egileen izenen azpiklase lexikoa.
 - 8.4. Ekintzatat har daitezkeen gizakien izenen azpiklase lexikoa.
 - 8.5. Gizataldeen eta erakundeen izenen azpiklase lexikoa.
 - 8.6. Irakurketa espezifikoko giza izenen azpiklase lexikoa.
 - 8.7. Irakurketa generikoko edo espezifikoko giza izenen azpiklase lexikoa.

9. Argiaren inguruko izenen klase lexikoa (*eguna itzali*).
 - 9.1. Argidun izakien izenen azpiklase lexikoa.
 - 9.2. Argi-izenen azpiklase lexikoa.
10. Hizkuntz komunikazioko izenen azpiklase lexikoa (*esamesa uxatu*).
 - 10.1. Jendaurreko hizkuntz komunikazioan eskaintzen diren ekin-tzen izenen azpiklase lexikoa.
 - 10.2. Hizkuntz komunikazio idatzizko izenen azpiklase lexikoa.
 - 10.3. Hizkuntzen eta hizkuntz esparruen izenen azpiklase lexikoa.
11. Fisiologia-izenen azpiklase lexikoa (*egarria ase*).
 - 11.1. Zentzumen esparruko izenen azpiklase lexikoa.
 - 11.2. Medikuntzako tratamenduen izenen azpiklase lexikoa.
 - 11.3. Medikuntzako fisiologia-izenen azpiklase lexikoa.
12. Atalen eta multzoen izenen azpiklase lexikoa (*kopurua gainditu*).
 - 12.1. Atal fisikoen izenen azpiklase lexikoa.
 - 12.2. Atal abstraktuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 12.3. (Azpi)multzoen izenen azpiklase lexikoa.
13. Administrazio, zuzenbide eta politikako izenen azpiklase lexikoa (*arautegia zorroztu*).
 - 13.1. Administrazioko eta politikako postuen izenen azpiklase lexikoa.
 - 13.2. Politikako izenen azpiklase lexikoa.
 - 13.4. Administrazioko ekintza edota ondorio (idatzi)en izenen azpi-klase lexikoa.
 - 13.5. Politikako ekintzen edota ondorioen izenen azpiklase lexikoa.
 - 13.6. Administrazioko eta zuzenbideko ekintza/ondorio izenen azpi-klase lexikoa.
 - 13.7. Zuzenbideko prozedurek ematen dituzten ondorio (idatzi)en izenen azpiklase lexikoa.
 - 13.8. Administrazioko eta zuzenbideko denbora-izenen azpiklase lexikoa.
 - 13.9. Administrazioko eta politikako prospekzio-izenen azpiklase lexikoa.

14. Kulturako eta hedabideetako produktuen izenen azpiklase lexikoa (*egunkaria kaleratu*).
 - 14.1. Baliabide idatzien edo grafikoen izenen azpiklase lexikoa.
 - 14.2. Gauzak irudikatzeke hainbat formatutan erabiltzen direnen izenen azpiklase lexikoa.
15. Beste zientzia eta teknika esparruetako izenen azpiklase lexikoa (*katabolismoa jasan*).
 - 15.1. Astronomiako izenen azpiklase lexikoa.
 - 15.2. Meteorologiako izenen azpiklase lexikoa.
16. Ekintzen edota ondorioen izenen azpiklase lexikoa (*antzerkigintza alboratu*).
 - 16.1. Ekintzatat har daitezkeen tokien izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.2. Ekintzatat har daitezkeen gizakien izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.3. Ekintzatat har daitezkeen epeen debora-izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.4. Ekintzatat har daitezkeen izen batzuk.
 - 16.5. Onuragarritzat jotzen diren ekintzen edota ondorioen izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.6. Txartzat jo daitezkeen ekintzen edota ondorioen izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.7. Lanbideen ekintza-izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.8. Ekintzen edota ondorioen proba-izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.9. Egin beharrekoen ekintza-izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.10. Kolpeen ekintza-izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.11. Ekintzek ematen dituzten ondorio (idatzi)en izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.12. Mugimenduzko ekintzen izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.13. Errepikagarriak diren ekintzen izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.14. Irakaskuntzako ekintzen edota ondorioen izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.15. Ekintza-izenen azpiklase lexikoa.
 - 16.16. (Txartzat jo daitezkeen) adigaien izen abstraktuak edota ekintzen edota ondorioen izenen azpiklase lexikoa.

- 16.17. Taldeka egiten diren ekintzen izenen azpiklase lexikoa.
- 16.18. Metonimia bidez ekintzat har daitezkeen izenen azpiklase lexikoa.
- 17. Denbora-izenen azpiklase lexikoa (*epea bete*).
 - 17.1. Administrazioko eta zuzenbideko denbora-izenen azpiklase lexikoa.
 - 17.2. Ekintzat har daitezkeen epeen denbora-izenen azpiklase lexikoa.
 - 17.3. Egoera txarreko zat jotzen diren aldien izenen azpiklase lexikoa.
- 18. Psikologiako izenen azpiklase lexikoa (*atxikimendua jaso*).
 - 18.1. Adeitasun-izenen azpiklase lexikoa.
 - 18.2. Irudizko sentipena adierazten duten konposatu biologikoen izenen azpiklase lexikoa.
 - 18.3. Irudi bidezko sentipena edota adimena adierazten duten gorputz-atalen, gorputz-zatien eta gorputz-organoen izenen azpiklase lexikoa.
 - 18.4. Psikologiako edota adimenezko izenen azpiklase lexikoa.
- 19. Adimenaren inguruko izenen azpiklase lexikoa (*zalantzak argitu*).
 - 19.1. Ustez konpontzeko dauden adimen-ondorioen izenen azpiklase lexikoa.
 - 19.2. Adimen-izenen azpiklase lexikoa.
- 20. Izen abstraktu hutsak (*psikologia jorratu*).
 - 20.1. Onuragarritzat har daitezkeen adigaien izen abstraktuak.
 - 20.2. Izaki espiritualen izen abstraktuak.
 - 20.3. Jakintza arloen izen abstraktuak.

Talde hauetako batzuk oso zabalak dira, eta ohiko sintaxiaren eta fraseologiaren arteko mugetan daude, azpikategorizazio mailatik hurbil. Horrelakoak dira izen konkretuen taldea, bizidun-izenen taldea, giza izenen taldea, eta, agian, ekintza/ondorio izenen taldea ere: sintaxian betidanik jakin izan dugu *suspertu* bezalako aditz batek “bizidunak” hautatzen dituela, eta bizidunek ez diote *suspertu* aditzaren esangurari bereziki “eragiten”.

Beste talde batzuk zehatzak dira oso. Adibidez, gorputz-atalen izenen taldeko hainbat aditzek hautaketa zorrotza erakusten dute, eta horretan euskarak bere kolokazio idiomatikoak ditu, azpiklase oso zorrotzen mende: fonazio-aparatuko organoak (*extarria korapilatu*), zentzumenezko organoak (*begia zorrotzu*), muskuluen bidezko mugimendukoak (*ezpainak estutu*) eta sentipena adierazten dutenak (*kopeta argitu*).

Bestela, gradiente bat dago izena/aditza harreman hauen murriztapenetan (Bosque 2002, 2011, 2017). Mutur batean, ikusi dugu *pilota / bota* bezalakoak direla sintaxi askearen ikur, aditzak [+objektua] tasuna hautatzen duelarik tartean. Bestetik, euskal kolokazioen erdigunean ikusi dugu *bertsoak bota: bota* aditz kolokatuak “ahoz esan edo kantatu” adiera hartzen du, *bertsoa* bezalako izenen klase murriztaren barruan dauden izen oinarriekin batera.

“Murrizagoak” eta “hain murrizagoak ez direnak” berezi beharko ditugu, beraz: nabarmentasun semantikoaren ideari eutsita aurkituko dugu gradiente hori, eta mutur batetik beste muturrerainoko esparru osoa har dezake aztergai fraseologiako lan batek. Horrela, jakitun gaude sintaxiaren muturrean ez garela propio fraseologian arituko, baina, bestalde, badakigu ez dugula fraseologiakoa izan litekeen bazterrik ere azertu gabe utziko. Beraz, guk geuk, onartuko dugu fenomeno bera aztertzeko bi ikuspegi desberdin baizik ez direla sintaxia eta fraseologia. Beraz, biek ala biek beregana dezakete izena ↔ aditza harreman hau aztergai gisa: argumentuak aukeratzeko dituzten predikatuez arituko gara murriztapen txiki edo handiren pean, baina era berean, onartuko dugu izen oinarri horietako bati funtzio lexiko bat ezar diezaiotegula, izena/aditza kolokazio egokia lortzeko.

1.3. Kolokatu modura jokatzeko duten aditzak

Hemen egin behar dugun hasierako aditz-sailkapen bakuna ez dator bat aspektu lexikoen sailkapenarekin (lorpenak, gauzatzeak, jarduerak eta egoerak bereizten dituen sailkapenarekin, alegia) (Verkuyl 1989). Izan ere, aspektu lexiko horiek fraseologiako talde hauetan zehar barreiatuta daude, talde biribilik gauzatu gabe. Oso kontzeptu bakunetan oinarrituko dugu sailkapena:

- a) Mugimendu-aditzak (*pilota bota* ↔ *bertsoak bota*): gutxienez, *akuilatu*, *alboratu*, *atera*, *astindu*, *atera*, *aurkitu*, *baztertu*, *bereganatu*, *berezi*, *bideratu*, *bildu*, *bota*, *bultzatu*, *egotzi*, *eskuratu*, *etorri*, *ezkutatu*, *finkatu*, *gainditu*, *jaso*, *kaleratu*, *kendu*, *saihestu*, *urrundu*, *uxatu*, *utzi*, *zirikatu*, *zokoratu* eta *zuzendu*.
- b) Hizkuntz komunikazioko aditzak (*bekatua aitortu* ↔ *askatasuna aitortu*): gutxienez, *aitortu*, *aurkeztu*, *eskaini*, *mugatu* eta *zehaztu*.
- c) Aldaketa fisikoko aditzak (*iturria agortu* ↔ *epea agortu*): gutxienez, *agortu*, *antzean*, *argitu*, *arindu*, *ase*, *atzean*, *bete*, *ekin*, *estutu*, *finkatu*, *galdu*, *garatu*, *gogortu*, *ito*, *itzali*, *korapilatu*, *kutsatu*, *leundu*, *orraztu*, *jasan*, *jorratu*, *mugatu*, *pairatu*, *sendotu*, *suspertu*, *zabaldu*, *zorroztu* eta *zurrundu*.

1.4. Aditzen adiera fisikoak eta irudizko adierak

Izenetatik abiatuta, funtzio lexikal (Mel'cuk 1998) edota (irudizko) adiera batzuk gauzatu daitezke aditz jakin batzuekin elkartuta:

- 1) *Bertso* izenari “sorkuntza” delako funtzio lexikala erantsi eta *bertsoak bota* sintagma “sortzen” zaigu.
- 2) *Epe* + “deuseztapena” → *epea agortu*.
- 3) *Irain* + “betekizuna” → *irainak egotzi* (alegia, egotzi egiten denean bihurtzen da irain bat zinez irain).
- 4) *Mugimendu* + “areagotzea” → *mugimendua akuilatu*.
- 5) *Urduritasun* + “txikiagotzea” → *urduritasuna arindu*.

Beraz, honela geldituko zaigu sailkapena, funtsezko adiera fisikoak eta irudizko adierak edota funtzio lexikalak batera aztertuta:

1. Sorkuntza.

- 1.1. Sorkuntza ere adieraz dezaketen mugimendu-aditzak (*pilota bota* ↔ *bertsoak bota*): gutxienez, *astindu*, *atera*, *bereganatu*, *bildu*, *bota*, *egotzi*, *eskuratu*, *etorri*, *jaso* eta *zokoratu*.

- 1.2. Sorkuntza ere adieraz dezaketen komunikazio-aditzak (*emakumea aurkeztu* ↔ *alegazioa aurkeztu*): gutxienez, *aurkeztu*, *aitortu* eta *eskaini*.
2. Deuseztapena.
 - 2.1. Deuseztapena ere adieraz dezaketen mugimendu-aditzak (*tontorra gainditu* ↔ *zorabioa gainditu*): gutxienez, *alboratu*, *baztertu*, *gainditu*, *kendu*, *saihestu*, *uxatu*, *zokoratu*, *urrundu* eta *utzi*.
 - 2.2. Deuseztapena ere adieraz dezaketen aldaketa-aditzak (*iturria agortu* ↔ *epea agortu*): gutxienez, *agortu*, *ito*, *itzali* eta *galdu*.
3. Betekizuna.
 - 3.1. Betekizuna ere adieraz dezaketen mugimendu-aditzak (*gorbata zuzendu* → *erakundea zuzendu*): gutxienez, *antzeman*, *atzeman*, *bereizi*, *bideratu*, *egotzi*, *kaleratu*, *kanporatu*, *leporatu*, *plazaratu* eta *zuzendu*.
 - 3.2. Betekizuna ere adieraz dezaketen aldaketa-aditzak (*aurpegia ezkutatu* ↔ *misterioa ezkutatu*): gutxienez, *argitu*, *ase*, *bete*, *ezkutatu*, *jasan*, *jorratu*, *kutsatu*, *orraztu*, *pairatu* eta *suspertu*.
4. Areagotzea.
 - 4.1. Areagotzea ere adieraz dezaketen mugimendu-aditzak (*behiak akuilatu* ↔ *mugimendua akuilatu*): gutxienez, *akuilatu*, *bultzatu* eta *zirikatu*.
 - 4.2. Areagotzea ere adieraz dezaketen aldaketa-aditzak: gutxienez, *estutu*, *garatu*, *gogortu*, *korapilatu*, *sendotu*, *zabaldtu* eta *zorroztu*.
5. Txikiagotzea.
 - 5.1. Txikiagotzea ere adieraz dezaketen aldaketa-aditzak (*pisua arindu* ↔ *urduritasuna arindu*): gutxienez, *arindu* eta *leundu*.
 - 5.2. Txikiagotzea ere adieraz dezaketen komunikazio-aditzak (*erreka mugatu* ↔ *askatasuna mugatu*): gutxienez, *mugatu* eta *zehaztu*.

Kolokazioen nabarmentasan delako hori oso lotuta dago askotan aditz kolokatuen izaera eratorriarekin. *Eskuratu* aditzak batez ere ‘beregianatu, lortu’ adiera hartzen du, baina begi bistakoak dira *esku* + *-ra* oinarritzko prozesua eta esangura (‘eraman eskura’), bai azaleko morfologia-azterketa

batean, bai eta hiztun arrunten kontzientzian ere. *Eskuratu* aditz hau izango da, hain zuzen ere, gure lanaren mugetako bat: nekez bada ere, oraindik adiera fisikoari eusten dio, eta badugu gure lan honetan *pilota eskuratu* ↔ *alkatetza eskuratu* bikotea aztertzea.

Bestetik, pentsa dezakegu, adibidez, *azaldu* aditzaren kasuan egungo euskal hiztun arrunta ez dela ohartzen *azal* izena dela aditz eratorriaren oinarria, eta, beraz, “gaixotasun azaldu” esaten dugunean, egun ez dugu halaberharrez esan nahi “gaixotasuna larruazalera atera da”.

Edonola, euskal hiztegieta islatuak izango dira hemen ibiliko ditugun adiera-adibide guztiak. Guk betiere buruan izango dugu adiera fisikoa izango zela lehenengoa eta geroago etorriko zela metafora, baina hori hipotesi bat besterik ez da, azken batean mende honetako euskara idatzian bizirik daudelako aditz hauetako bakoitzean.

Bukatzeko, esan beharrekoa da hainbat aditzek zorrotz jokutzen dutela, baina adiera mota oso desberdinak ematen dituztela haiekin batera elkar-tzen diren izen azpiklaseen arabera: irakurleak zehatz irakurtzen baditu he-mengo sailak berehala ikusiko du, esate baterako, *astindu* aditzak oso maiz adierazten duela sorkuntza edota areagotzea (→§3.1.1, §3.4.1), besteak beste onuragarritzat jotzen diren ekintzen izenekin (*extabaida astindu*), baina deuseztapena ere adierazten duela (→§3.2.1) prozesu fisiologikoen izenekin batera (*logura astindu*).

2. Gure lanaren esparrua mugatzeko irizpideak

Zerbait esango dugu ustez erdal kalkoak izan litezkeen kolokazioei buruz (→§2.1), eta hainbat sintaxi-irizpide erabiliko ditugu (→§2.2) gure azter-gai-esparrutik kanpo zer utziko dugun argi adierazteko.

2.1. Gaztelaniarekiko (ustezko) hurbiltasuna

Badakigu euskarak gertuko auzo-harremanak (ez tipologia-harremanak) dituela frantsesarekin eta gaztelaniarekin. Hori dela eta, maiz ikusiko dugu

bota aditza bezalako batek bat egiten duela gaztelaniaren *tirar* edo *echar* aditzen izena/aditza bikote askorekin: objektu-izenekin (*harria bota / tirar una piedra*), masa-izenekin (*asfaltoa bota / echar asfalto*), eta komunikazio-jardueretako izenekin (*errieta bota / echar una bronca*). Lan honetan ez gara arituko inongo diakronia edo diasistema ikuspegitik eta ez dugu aztertuko aurrean aipatu horiek noiz eta noraino sartu diren kanpotik euskal hizkuntzara:

- 1) Besterik gabe, hiztun arrunt modura badakigu honelako kolokazioak arrunt-arruntak direla egungo euskaran.
- 2) Aurrekoa gutxi balitz, mende honetako corpusetan zinez eta maiz aurkituko ditugun adibideak erabiliko ditugu. Horrela, lan honen egilearen hizkuntz konpetentziarekin bat egingo dugu eta horretaz gain corpusetan biltzen diren benetako erabilerak jasoko dira hemen.
- 3) “Kalkoa” delako adigaia ez dugu hemen jorratuko, baina betiere gure ereduzko *bota* aditzari eutsita, gogora dezagun *bota* aditzak eta *echar*, *tirar* eta *lanzar* aditzek uste baino askoz ere auzo-harreman korapilatsuagoak dituztela, eta euskal aditzak bere esparru propioari eusten diola gutxienez aipatutako “ahoz esan edo kantatu” horretan: *bertsoak bota /#echar, lanzar, tirar versos*. Areago, guk geuk esango genuke *gritar* aditz soila dela *oihua bota* euskal bikotearen itzulpen egokiena.

Horrela, bada, alde batera utziko dugu lan honetan zehar erdarek (eta itzulpen bidezko euskararen normalizazioak) nola eragin dioten euskarari, eta egungo erabilera errealari erreparatuko diogu.

2.2. Esparrua mugatzeko hizkuntzalaritza-irizpideak

Zerbait esango dugu izena/aditza ez bezalako kolokazio lexikoei buruz (→§2.2.1), eta bestelako irizpide gardenak erabiliko ditugu (→§2.2.2) gure esparrua mugatzeko.

2.2.1. *Gure aztergaietatik kanpo utziko ditugun kategoria lexikoak dituzten kolokazioak*

Baditugu bestelako kategoria lexikoez osatutako kolokazioak. Ikus bedi ustekabeen (Koike 2001). zeharkatzen dituela kolokazioak egiteko ahalmen honek gramatika-kategoriak: gure aztergai izango den *azterketa zorroztu* horretan izen oinarria / aditz kolokatua dugu, baina *zorrotz aztertu* sintagman (Bosque 2002, 2006, 2011, 2017). izenondo kolokatua / aditz oinarria, *zorrozki aztertu* sintagman aditzondo kolokatua / aditz oinarria, eta *azterketa zorrotza* sintagman izen oinarria / izenondo kolokatua. Horrela, bada, izen oinarria (*azterketa*), aditz oinarria (*zorroztu*) eta izen oinarria (*azterketa*) dira hurrenez hurren hiru kolokazio horietan esangura-aldaketarik jasaten ez dutenak. Bestetik, hurrenez hurren aditz kolokatua (*zorroztu*), izenondo kolokatua (*zorrotz*) eta izenondo kolokatua (*zorrotz*) ditugu kolokatuak, irudizko esangura hartzen dutenak.

Azterketa zorrotza bezalako izen/izenondo kolokazio batzuk behintzat aztertutak daude euskaraz (Euskara Institutua, EHU, <https://www.ehu.eus/seg/morf/5/7/2/3>): *zorrotz* izenondoaren antzera, izenaren neurketa eta beste hainbat zehaztapen adverbial ematen dituzten izenondoak (*gauza ziurra*, *gezur hutsa*, *euskaldun berria*,...). Ikertzeke dago oraindik tasunezko izenondoek eta erreferentziatzko izenondoek zinez inongo murriztapen lexikorik ezartzen dieten izenei.

2.2.2. *Bestelako irizpideak*

1) \emptyset kasu marka aztergai.

Lehenengo hurbilketa bakun batean (ez sakonean), esan liteke osagarri ez den orok ez duela murriztapen (nabari)rik jasaten aditzarekin elkartzera-koan. Euskararen kasuan, \emptyset absolutibo kasu marka duten izen-sintagmak izango lirarteke osagai horiek hasiera batean, baina gogora ekarri behar dugu horrelakoak aditz iragankorren osagarriak zein aditz iragangaitzen subjektuak markatzen dituela euskal kasu-marken sistemak (Euskara Institutua, EHU, <https://www.ehu.eus/seg/morf/2/1>.) Horretaz gain, hemen diakroniaz

eta diasistemez ez gara arituko (Aldai 2002; Odriozola & Altzibar 2013; Zabala 2004: §3.3.6.1.2)., eta zuzen aztertuko ditugu bai *hitz eman* (*hitze-man*) mugatzailegabeak, bai eta *hitza eman* bezalako mugatzailedunak. Horrela, bada, morfologiako irizpide gardena erabil dezakegu hasiera batean: \emptyset kasu marka duten izen-sintagmak hartuko ditugu aztergai.

- 2) \emptyset kasu marka/postposizio-sintagma/ ergatibo kasu marka txandaketa aztergai.

Semantikan beharrezko den osagai hori ez da beti \emptyset kasu markako osagai modura agertzen. Berez, hainbat egilek saihestu egin dute “aditzarekin ezinbestez” (=argumentu funtzioa) eta “aditzarekin inoiz” (modifikatzaile funtzioa) direlako osagai horien arteko bereizketa egitea (Aldeazabal 2012). Izan ere, hainbat kasutan postposizio-sintagmetan asetzen da ezinbestekotasun lexiko hori (Euskara Institutua, EHU: <https://www.ehu.eus/seg/morf/2/2/1>; Euskara Institutua, EHU: <https://www.ehu.eus/seg/morf/5/9>; Odriozola 1999; Zabala eta Odriozola 2004): *konponbidea* / *konponbidetik urrundu*. Honelako kasuetan, *konponbidea* zein *konponbidetik* aztertuko dugu.

Bestalde, ergatiboa/absolutiboa/postposizioa txandaketa ere gerta daiteke aditz baten erabileran : *koronabirusak* / *koronabirusa* / *koronabirusaz kutsatu* edo *jendeak bete* / *jendex bete*. Kasu guztietan aztertuko ditugu *kutsatu* edo *bete* aditzekin elkartzean gertatzen diren murriztapenak, azken batean tankera berekoak direnak. Antzera gertatzen da *banandu* / *banatu* / *bereizi* aditzen kasuan.

- 3) Ageriko sintaxia.

Barnetik atera edo *latinetik etorri* bezalakoetan erabat lexikoa ez den *-tik* dugu ikur betiere, baina bistan da *etorri* aditzaren kasuan, postposizio-sintagma ezinbestekoa dela, *etorri* aditzak ‘jatorri’ adiera hartuko badu. *Atera* aditzean, aldiz, ez bide da beharrezkoa (gutxienez sintaxian) postposizio-sintagma. Bide batez, adiera hori hartzeko *etorri* aditzarekin batera azaltzen diren izenak oso izen klase murrizari dagozkio, eta badirudi, beraz, bada-goela tartean kolokazio lexiko bat *latinetik* eta *etorri* osagaien artean.

Bestetik, gure esparru honetatik inongo teoria-azalpen sakonik gabe baztertuko ditugu predikatu funtzioko osagaiak: *zarata sartu* bezalakoak aztertuko ditugu, baina ez, ordea, *irakasle sartu* bezalakoak (Odriozola 2010).

4) *Euskaltzaindiaren Hiztegia*.

Egotzi bezalako aditzak hiru argumentu dituzten aditz gisa azaltzen dira *Euskaltzaindiaren Hiztegia*n, eta, beraz, geureganatu egingo ditugu *ezker abertzaleari (errua) egotzi gisakoak*.

Hainbatetan, aditzek oso erabilera desberdin bi erakusten dituzte. *Zuzendu* bezalako aditzen kasuan, esan daiteke *medikuak Joni belauna zuzendu dio* perpausean *Joni* aukerakoa dela, baina, bestetik, *Jon ikasleei haserre zuzendu zaie* erabileran, *zuzendu* aditzak ezinbestez eskatzen duela *ikasleei* bezalako osagai bat (edo agian *ikasleengana* gisako osagai bat). Areago, *belauna zuzendu* horretan ez bezala, *ikasleei zuzendu* bezalakoetan, datibo markako osagaia oso izen klase argiarekin lotzen da: giza izenak edo izen bizidunak dira aditz honen erabileran agertzen direnak. Edonola, *zuzendu* aditza ergatibo eta datibo argumentuak dituelakoan baizik ez da azaltzen *Euskaltzaindiaren Hiztegia*n, eta, beraz, geure aztergaiari zabaldu egin beharko dugu dagoeneko hiztegiaren zehaztua datorrena.

5) Datiboaren kasu marka gehienak gure esparrutik kanpo.

Hainbatetan, batez ere aditzen esanguran bertan ikus daiteke osagai jakin bat estuki lotuta dagoela aditzaren esanahi jakin batekin. Horrela, *atera* aditza ergatibo eta datibo argumentuak dituelakoan baizik ez da agertzen *Euskaltzaindiaren Hiztegia*n, baina, bestalde, denbora-izenekin batera (*norbaiti segundoak atera*) badirudi datibo hori ezinbestekoa dela, esanguran behintzat.

Hala ere, datibo markakoak aztertu ahala, erraz gerta lekiguke fraseologiatik kanpoko esparrura joatea. Izan ere, betetzen duten funtzioa betetzen dutela ere, hurrengo datibo markakoak ez bide dira aditzen oinarri, fraseologiaren ikuspegitik: (*norbaiti*) *maitasuna agortu*, (*norbaiti*) *lehentasuna aitortu*, (*norbaiti*) *amorrua akuilatu*, (*norbaiti*) *zigorra arindu*, (*norbaiti*) *ahulezia atzeman*, (*norbaiti*) *agiria aurkeztu*, (*norbaiti*) *ipuinak bildu*, (*norbaiti*) *besarkada bota*, (*norbaiti*) *heziketa eskaini*, (*norbaiti*) *baldintzak korapilatu*, (*norbaiti*) *zoriontasuna ito*, (*norbaiti*) *maitasuna itzali*, (*norbaiti*) *desira piztu*, (*norbaiti*) *araua leundu*, (*norbaiti*) *askatasuna mugatu*, (*norbaiti*) *adorea suspertu*, (*norbaiti*) *baldintzak zehaztu*. Gainera, aditz horiek argumentu biko edo bakarreko aditz modura azaltzen dira *Euskaltzaindiaren Hiztegia*n.

6) Postposizio-sintagma gehienak gure esparrutik kanpo.

Aurretik aipatutako *bete* edo *kutsatu* bezalakoak alde batera utzita, badi-rudi fraseologia esparru honetatik kanpo daudela postposizio gehienak: *agiri*a (nonbaitetik) *atera*, *adorea* (nonbait) *aurkitu*, *antzerkigintza alboratu*, *emakumeak* (nonbaitetik) *baztertu*, *bertsoa* (nonbaitetik) *bota*, *gidabaimena* (norbaitengandik, nonbaitetik) *eskuratu*, *ustelkeria* (norbaitengandik) *ezkutatu*, *langilea* (nonbaitetik) *kaleratu*, *agindua* (norbaitengandik) *jaso*, *gorrotoa* (nonbaitetik) *kanporatu*, *arauak* (nonbait) *finkatu*, (norbaitengandik) *irainak pairatu*, *gorrotoa* (norbaitengan) *zabaldu*, *harremana* (norbaitengan) *sendotu*, *gazteak* (nonbaitera) *zuzendu*, *beldurra* (nonbaitetik) *uxatu*.

2.3. Erabilitako corpusak eta adibideak emateko tipografia

Tipografia kontu batzuk azalduko ditugu (→§2.3.1), eta gainbegirada bat botako diegu lan hau gauzatzeko erabili ditugun corpusei (→§2.3.2).

2.3.1. Tipografia kontu batzuk

Letra etzanaz emango dira izenak, betiere etenpuntuak jarrita bukaeran: izen klase lexiko bakoitza zehatza izango da, baina ez inola ere gutziz itxia. Adibideen iturri orokorrak azalduko ditugu (→§2.3.2, §2.3.3, §2.3.4), baina aditzen deskripzioan hain corpus handia erabilia, nekez eman dezakegu izen bakoitzaren jatorria; gainera, agerian utzi nahi dugu hasieratik izen hauek azken batean egungo euskaldunon hizkuntz konpetentziari zor zaizkiola, eta edonon aurki daitezkeela plazaratuta.

2.3.2. Egungo Testuen Corpora (ETC)

Abiapuntu gisa, mende honetan sasoi onean dauden kolokazioak bildu nahi izan ditugu, eta horretarako, Euskal Herriko Unibertsitateak eskaintzen duen *Egungo Testuen Corpora* izenekora jo dugu. Horrela, bada, lan honetan aipatzen diren ia kasu guztiak erabiliak dira mende honetako biga-

rren-hirugarren hamarkadan. Hautu horrekin batera, esana dugu ez diogula hemen inongo diakroniaren ikuspegiari eutsi nahi izan. Bide batez, gogorra dezagun diasistemen ikuspegia ere ez dugula gauzatuko, eta euskara osoan erabilera arrunta duten kolokazioak aztertuko ditugula, bereizkuntzarik egin gabe gaztelaniarekiko hurbiltasun nabaria dutenen eta euskararen baitakoak direnen artean. Gauzak horrela, Sarasolaren hiztegian (EEH) ikus daiteke gure *bota* aditza XVII. mendetik aurrera azaltzen dela euskara idatzian, baina, hala ere, hiztegi horretan ez da biltzen *errieta* (*bota*) bezalako komunikazio-izenik, edo *besarkada* (*bota*) gisako mugimenduzko ekinzen izenik. Izan ere, XXI. mendean argitaratutako testuetan oinarritua dago corpus hori. Bistan da *errieta bota* edo *besarkada bota* hurbileko pareak dituztela gaztelaniaz eta pentsa liteke horrelakoak etorri berriak direla gurerara, baina aurretik, lehen esan bezala, lan honetan guztiak berdin aztertuko ditugu. Berez, ezin ukatuzkoa da erabilera arruntekoak direla biak ere egungo euskararen.

Bestetik, corpus honetan adibideak eskuratzean ez dugu irizpide kuantitatiborik erabili, eta zuzen geureganatu ditugu, bai maiz erabiltzen direnak, bai eta erabilera urritzekoak direnak ere. Hau dela eta, gogoratu beharrekoa da semantikako nabarmentasuna dagoela, bai kolokazioen oinarri-oinarrian, bai eta hiztun arrunten intuizioan ere. Aurretik esan bezala, *harria bota* erabilera fisikokoa da, eta kuantitatiboki adiera fisikoa da nagusi aditz honen kasuan behintzat; *bertsoa bota* bere aldetik, irudizko erabilerakoa da, eta askoz ere gutxiagotan azaltzen da testu hauetan; *extenkada bota* ere gutxitan azaltzen da testu hauetan. Hirurak azaltzen dira, ordea, eta hirurak aztertuko ditugu, *harria bota* kolokazioa ez dela garbi utziko badugu ere. Esan liteke berez *bertsoa bota* horretan dagoela nabarmentasun goren, eta hiruretatik ere *bertsoa bota* bezalakoek betetzen dituztela gure aztergaiaren ezaugarri argienak.

2.3.3. *Euskaltzaindiaren Hiztegia (EH)*

Ezinbestekoak ditugun aditzen definizioak lortzeko, *Euskaltzaindiaren Hiztegi*a jo dugu. Definizio horiek komatxo artean (“ ”) emango ditugu:

(1) *Bota*.

“Jaurti”: “Eskuaz, oinaz edo tresna egoki baten bidez zerbait abiada handiz bidali”.

- a Izen konkretu zenbakarriak
harria, kohetea, konfetiak, ... bota
- b Masa-izen konkretuak
asfaltoa, azukrea, pozoia, ... bota

Akademiak “jaurti” eman du *bota* aditzaren adiera fisikoaren definizio modura. Hala ere, (1)ean ikus daiteke *jaurti* horretarako Euskaltzaindiak emandako definizioa hartu dugula, tautologia saiheste aldera. Hala jokatu dugu oso maiz, betiere *urrundu* edo *zehaztu* bezalakoak definitzeko unean, “distantzia handira joan” edo “gutxi gorabehera ez dena eman” bezalako definizioak eta parafraasiak erabili eta “urrun joan” edo “zehatz eman” tautologiak saihestuz.

Edonola, irudizko adierak ere eskaintzen ditu Euskaltzaindiak, eta guk geuk, izenen azpiklaseak erantsiko dizkiegu definizioei:

(2) “Ahoz esan edo kantatu”.

- a Musika bidez gauzatzen diren soinuen izenak
bertsoak, doinuak, errima, ... bota
- b Komunikazio-jardueretako ekintza/ondorio izenak
sermoia, enbidia, erdarakadak, erretolika, errieta, galdera, hitzaldia, irainak, mehatxua, ... bota

Zenbaitetan Euskaltzaindiak ez ditu egungo erabilera batzuk zehaztu. Horrelakoetan, adiera fisikotik irudizko adierarako aldaketaren berri eman-gu dugu, gezia (→) eta komatxo bakunak (‘ ’) erabiliz:

(3) Isuri fisiologikoen gai-izenak

- arnasa, gasa, hasperena, haizea, izerdia, listua, listukada, malkoak, odola, ... bota*
‘jaurti’ => ‘kanpora eraman’.

2.3.4. *Egungo Euskararen Hiztegia (EEH)*

Ibon Sarasolaren *Egungo Euskararen Hiztegia* ere erabili dugu, batez ere bertako adibideetan oinarrituta nolabaiteko izen klase berriak sortzeko, eta hainbatetan bertan ematen diren izena/aditza kolokazioak geureganatzeko.

3. **Izena/aditza kolokazioak, irudizko adieren arabera eta izenen azpiklaseen arabera sailkatuta**

Sail honetan irudizko adiera hartzen duten izena/aditza kolokazio lexikoen deskripzioari utsiko diogu. Irakurleak kontuan hartu behar du aurreko ataletan aipatu diren aditz eta izen azpiklase guztiak aztertu direla lan honen oinarrian dagoen ikerlanean, baina artikulua honen tamaina-mugak direla eta, izen gutxi batzuk eta aditz guztietatik irudizko adiera deigarriena hartzen dutenak baizik ez direla hemen azalduko: sorkuntza (→§3.1), deuseztapena (→§3.2), betekizuna (→§3.3), areagotzea (→§3.4) eta txikiagotzea (→§3.5).

3.1. **Sorkuntzaren irudiak**

Haiekin elkartzen diren izenen arabera, sorkuntza adieraz dezakete gutxienez *astindu*, *atera*, *bildu*, *bota*, *eskuratu*, *etorri* eta *jaso* mugimendu-aditzek (→§3.1.1). *Astindu* aditza deuseztapenaren (→§3.2.1) eta areagotzearen (→§3.4.1) ikuspegitik aztertuko dugu. Era berean, sorkuntza adieraz dezakete gutxienez *aitortu*, *aurkeztu* eta *eskaini* hizkuntz komunikazioko aditzek (→§3.1.2).

3.1.1. *Mugimendua sorkuntzaren irudia*

(1) *Bota.udi*

Mugimendu-aditzek objektutzat jo daitezkeen izaki batzuen hutsetiko sorkuntza adieraz dezakete (1), eta nolabaiteko isla fisikoa duten beste hainbat izakiren hutsetiko sorkuntza ere (2):

- (1) Kulturako eta hedabideetako produktuen izenak.
 ~ *bilduma, diskoa, liburua,...* *atera* “tokitik at ezarri/joan” → ‘argitaratu’.
- (2) a Administrazioko ekintza edota ondorio (idatzi)en izenak.
 ~ *agiria, gidabaimena, karneta, titulua,...* *atera* “tokitik at ezarri/joan” → ‘lortu’.
 ~ *akreditazioa, ziurtagiria,...* *eskuratu* “eskura eman/bere egin” → ‘lortu’.
- b Politikako izenak.
 ~ *askatasuna, hiritartasuna,...* *eskuratu* “eskura eman/bere egin” → ‘lortu’.

Entzumen bidez atzeman daitezkeen soinuen hutsetiko sorkuntza ere adieraz dezakete:

- (3) a Soinu-izenak.
 ~ *garrasia, zalaparta, zarata,...* *atera* “tokitik at ezarri/joan” → ‘sortu’.
- b Musika bidez gauzaten diren soinuen izenak.
 ~ *bertsoak, doinuak, errima,...* *bota* “jaurti” → ‘ahoz esan edo kantatu’.
- c Hizkuntz komunikazioko izenak.
 ~ *erdarakadak, errieta, irainak,...* *bota* “jaurti” → ‘ahoz esan edo kantatu’.
- d Ahozko zarata fisiologikoen soinu-izenak.
 ~ *deiadarra, garrasiak, irrintzia, oihua,...* *bota* “jaurti” → ‘egin’.
- e Zarata fisiologikoen soinu-izenak.
 ~ *korroskada, purrestada, puzkerra, txistukada,...* *bota* “jaurti” → ‘egin’.

Hizkuntzen jabekuntza ere adieraz dezakete:

- (4) Hizkuntzen eta hizkuntz esparruen izenak.
 ~ *euskara, finlandiera,...* *eskuratu* “eskura eman/bere egin” → ‘ikasi’.

Oso maiz adierazten dute nola edo halako ekintzen edota ondorioen sorkuntza:

- (5) a Prozesu fisiologikoen izenak.
 ~*ikusmena, immunitatea, konortea,...* *eskuratu* “eskura eman/bere egin” → ‘onera itzuli, lortu’.
 ~*extula, goragale, hilerokoa, logura, negargura,...* *etorri* “bertaratu” → ‘eragin’.
- b Mugimenduzko ekintzen izenak.
 ~*besarkada, eztenkada, harrikada, ostikada, zirikada,...* *bota* “jaurti” → ‘eman’.
- c Onuragarritzat jotzen diren ekintzen edota ondorioen izenak.
 ~*auzolana, bedeinkapena, erromeria,...* *eskuratu* “eskura eman/bere egin” → ‘(berriz) lortu’.
- d Errepikagarriak diren ekintzen izenak.
 ~*errittoa, ohitura, tradizioa,...* *etorri* “bertaratu” → ‘(nonbait) jatorria izan’.
- e Ekintzen edota ondorioen izenak.
 ~*berrikuntza, hondamendia, murrizketa,...* *etorri* “bertaratu” → ‘egin/gertatu’.
- f Ekintzek ematen dituzten ondorio (idatzi)en izenak.
 ~*ekarpenak, proposamenak, sinadurak,...* *bildu* “elkartu” → ‘eskatu eta hartu’.

Berdin adierazten dute bai abstraktutzat jo daitezkeen izakien hutsetiko sorkuntza (9), bai eta abstraktu hutsak diren izakien sorkuntza ere (10):

- (6) Administrazioeko eta politikako postuen izenak.
 ~*katedra, lehendakaritza,...* *eskuratu* “eskura eman/bere egin” → ‘lortu’.
- (7) a Psikologiako edota adimenezko izenak.
 ~*irudimena, kontzientzia,...* *astindu* “higidura bortitzez eragin” → ‘sortu/areagotu’.
 ~*adorea, ausardia, kemena, pazientzia,...* *bildu* “elkartu” → ‘lortu’.
- b Izen abstraktuak.
 ~*lehiakortasuna, sinesgarritasuna,...* *eskuratu* “eskura eman/bere egin” → ‘lortu’.

3.1.2. *Hizkuntz komunikazioa sorkuntzaren irudi*

Hizkuntz komunikazioko aditzek performazioa adierazten duten kasuetan, abstraktutat jo daitezkeen izakien sorkuntza adieraz dezakete, zeren eta komunikazioaren unean bertan sortzen baitira izaki horiek. Hala gertatzen da, nolabaiteko isla fisikoa duten hainbat izakiren kasuan (1), bai eta izaki abstraktu huts batzuen kasuan ere (2):

- (1) a Zuzenbideko prozedurek ematen dituzten ondorio (idatzi)en izenak.
~*helegitea, salaketa,...* *aurkeztu* “norbaiten eskuko jarri” → ‘prozedurari jarraitu’.
- b Politikako izenak.
~*askatasuna, burujabetasuna, hiritartasuna,...* *aitortu* “ontzat eman” → ‘eman’.
- c Prospekzio-izenak.
~*aukera, bidea, sarbidea,...* *eskaini* “norbaiten eskuko jarri” → ‘eman’.
- (2) a Adeitasun-izenak.
~*arreta, kontsolamendua, laguntza,...* *eskaini* “norbaiten eskuko jarri” → ‘eman’.
- b Onuragarritzat har daitezkeen adigaien izen abstraktuak.
~*gardentasuna, ziurtasuna,...* *eskaini* “norbaiten eskuko jarri” → ‘eman’.

3.2. **Deuseztapenaren irudiak**

Haiekin elkartzen diren izenen arabera, deuseztapena adieraz dezakete gutxienez *alboratu, baztertu, gainditu, urrundu* eta *zokoratu* mugimendu-aditzek (→§3.2.1). Horiekin batera aztertuko ditugu *saihestu* eta *uxatu* aditzak. *Astindu* aditzak ere deuseztapena adierazten du hainbatetan. Era berean, deuseztapena adierazten dute gutxienez *agortu, ito* eta *itzali* aldaketa-aditzek (→§3.2.2).

3.2.1. *Mugimendua deuseztapenaren irudi*

Mugimendu-aditzek izaki konkretu jakin batzuk komunikazio-egoeratik kanpo uzten direla adierazten dute hainbatetan:

- (1) Irakurketa generikoko edo espezifikoko giza izenak.
 ~*emakumeak, homosexualak, jendartea,...* *baztertu* “aldaratu” → ‘gaitzetsi’.
 ~*abertzaleak, ama, gazteak, jendea,...* *zokoratu* “zokoan utzi” → ‘gaitzetsi’.

Hizkuntzen edo hizkuntz kontuen desagerpena edo deuseztapena ere adieraz dezakete:

- (2) a Hizkuntz komunikazioko izenak.
 ~*iraina, zurrumurrua,...* *alboratu* “albora egin” → ‘erabiltzeari utzi, kontuan ez hartu’.
 ~*erdarakadak, esamesak,...* *baztertu* “aldaratu” → ‘erabiltzeari utzi’.
 ~*esamesa, madarikazioa, zurrumurrua,...* *uxatu* “ihes eragin” → ‘deuseztatu’.
- b Hizkuntzen eta hizkuntz esparruen izenak.
 ~*dialektoa, gaztelania, hizkuntza,...* *alboratu* “albora egin” → ‘erabiltzeari utzi’.
 ~*euskara, gaztelania,...* *baztertu* “aldaratu” → ‘erabiltzeari utzi’.
 ~*euskara, gaztelania, latina,...* *zokoratu* “zokoan utzi” → ‘erabiltzeari utzi’.

Nolabaiteko isla fisikoa duten beste hainbat izakiren deuseztapena adieraz dezakete:

- (3) a Zuzenbideko prozedurek ematen dituzten ondorio (idatzi)en izenak.
 ~*eskakizuna, helegitea,...* *baztertu* “aldaratu” → ‘kontuan ez hartu’.
- b Prospekzio-izenak.
 ~*estrategia, proposamena,...* *alboratu* “albora egin” → ‘ez erabili’.

Nola edo halako ekintzen edota ondorioen desagerpena ere adieraz dezakete:

- (4) a Prozesu fisiologikoen izenak.
 ~*logura, nekea,...* *astindu* → ‘deuseztatu’.

- ~amesgai^ztoa, hotza, irria, loa, nekea,... uxatu “ihes eragin” → ‘deuseztatu’.
- b Medikuntzako fisiologia-izenak.
 ~ahulezia, ajea, minbizia, ondoeza, zorabioa,... gainditu “atzean utzi” → ‘desagertu’.
 ~eritasuna, eromena, tentsioa, zotina,... uxatu “ihes eragin” → ‘sendatu’.
- c (Txartzat jo daitezkeen) ekintzen edota ondorioen izenak.
 ~ekimena, eztabaida, iraultza,... alboratu “albora egin” → ‘egiteari utzi, ez egin’.
- d ~erabilera, eskaera,... baztertu “aldaratu” → ‘ez egin’.
 ~blokeoa, gatazka, haustura,... gainditu “atzean utzi” → ‘deuseztatu’.
 ~ekintza, laguntza, liskarra, salaketa,... uxatu “ihes eragin” → “egiten ez utzi”.
 ~eztabaida, ikerketa, jarrera,... zokoratu → ‘egiteari utzi’.

Maiz adierazten dute abstraktu hutsak diren izaki batzuen deuseztapena:

- (5) a Psikologiako edota adimenezko izenak.
 ~ametsa, beldurra, gorrotoa, kezka,... alboratu “albora egin” → ‘sentitzeari utzi’.
 ~erresumina, gorrotoa, gozamina,... baztertu “aldaratu” → ‘sentitzeari utzi’.
 ~dolua, gorrotoa, harridura, haserrea,... gainditu “atzean utzi” → ‘deuseztatu’.
 ~buruhaustea, erantzukizuna,... saihestu “fisikoki itzurtzeko eran aritu” → ‘ezabatu’.
 ~alaitasuna, bakardadea, beldurra, maitasuna,... uxatu “ihes eragin” → ‘deuseztatu’.
- b Txartzat jo daitezkeen adigaien izen abstraktuak edota ekintzen edota ondorioen izenak.
 ~alderdikeria, gehiegikeria, indarkeria,... alboratu “albora egin” → ‘egiteari utzi’.
 ~berekoikeria, indarkeria,... baztertu “aldaratu” → ‘egiteari utzi’
 ~bortizkeria, hertsikeria, zorroztasuna,... gainditu “atzean utzi” → ‘deuseztatu’.

- ~*arriskua, bikoiztasuna, estereotipoak, menpekotasuna, tentazioa,...*
saihestu “fisikoki itzurtzeko eran aritu” → ‘deuseztatu’.
- ~*ankerkeriatik, indarkeriatik,...* *urrundu* “distantzia handira joan/
 eraman” → ‘deuseztatu’.
- c Ustez konpontzeko dauden adimen-ondorioen izenak
- ~*antropozentrismoa, zalantza,...* *alboratu* “albora egin” → ‘kontuan
 ez hartu, gaitzetsi’.
- ~*aurreiritziak, mamuak,...* *astindu* “higidura bortitzez eragin” →
 ‘deuseztatu’.
- ~*aurreiritzia, ustekabea, zalantza,...* *gainditu* “atzean utzi” → ‘deu-
 seztatu’.
- ~*aitzakia, aurreiritzia, zalantza,...* *uxatu* “ihes eragin” → ‘deuseztatu’.
- d Adimenezko ondorioen izenak.
- ~*hipotesia, zalantza,...* *alboratu* “albora egin” → ‘kontuan ez har-
 tu, gaitzetsi’.
- ~*argudioa, aukera, asmoa, ideia,...* *baztertu* “aldaratu” → ‘ez hartu
 kontuan’.
- ~*aurreiritzia, ustekabea,...* *gainditu* “atzean utzi” → ‘deuseztatu’.
- ~*ezagutzatik, ikusmoldetik, ikuspegitik,...* *urrundu* → ‘gaitzetsi’.
- ~*pentsamendua, susmoa, zalantza,...* *uxatu* “ihes eragin” → ‘deu-
 seztatu’.
- e Adeitasun-izenak.
- ~*sinesgarritasuna, zilegitasuna,...* *kendu* “tokitik mugitu” → ‘gabe-
 tua utzi’.
- ~*kidetasuna, leialtasuna,...* *utzi* “ez itzultzekotan urrundu” →
- f Izen abstraktuak.
- ~*adiskidetasuna, harrotasuna,...* *alboratu* “albora egin” → ‘senti-
 tzeari utzi’.
- g Izen abstraktuak edota ekintzen edota ondorioen izenak.
- ~ *hipokrisia, sentipena,...* *baztertu* “albora egin” → ‘egiteari utzi’.

3.2.2. *Aldaketa fisikoa deuseztapenaren irudi*

Osagarriaren edo subjektuaren gainean nolabaiteko aldaketa adierazten duten aditz hauek, izaki konkretuen deuseztapena edo bukaera adieraz dezakete:

- (1) a Masa-izenak.
~*energia, erregaia, gatzia, hornigaia,...* agortu “urik gabe gelditu/utzi” → ‘bukatu’.
- b Gaien eta bestelakoen masa-izenak.
~*ikatzia, oxigenoa,...* agortu “urik gabe gelditu/utzi” → ‘bukatu’.
- c Diru modura adierazi ohi diren onuren izenak.
~*dirua, kaudimena, kreditua, saldoa,...* agortu → ‘bukatu’.
- d Kultur produktuen izenak.
~*diskoa, liburua,...* agortu “urik gabe gelditu/utzi” → ‘guztiak saldu’.
- e Salgai jartzen diren objektuen izenak.
~*kamisetak, sarrerak,...* agortu “urik gabe gelditu/utzi” → ‘guztiak saldu’.
- f Bizidun taldeen izenak.
~*espezia, leinua,...* agortu “urik gabe gelditu/utzi” → ‘suntsitu’.
~*arrazia, espezia, basoa, biodibertsitatea,...* galdu “gabetua gertatu” → ‘suntsitu’.

Izen konkretu jakin batzuekin batera, metonimia bat gauzatzen da maiz, nolabaiteko deuseztapenetik hurbil. Izan ere, ‘edukitzailea bukatu’ esaten da hitzez hitz, baina ‘edukia bukatu’ adiera sumatzen da:

- (2) a Edukitzaileen objektu-izenak.
~*bateria, pila,...* agortu “urik gabe gelditu/utzi” → ‘barnean duten gaia bukatu’.
- b Tokien eta eraikinen izenak.
~*harrobia, meategia,...* agortu “urik gabe gelditu/utzi” → ‘bere baitan duten gaia bukatu’.
- c (Azpi)multzoen izenak.
~*ilara, lerroa, zerrenda,...* agortu “urik gabe gelditu/utzi” → ‘bere osagaiak bukatu’.

Denbora-zehaztapenen berri ematen da batzuetan, bai nolabaiteko isla fisikoa duten izaki batzuen inguruan (3a-b), bai eta denbora-epeak berak hizpide hartuta ere (3c):

- (3) a Zuzenbideko prozedurek ematen dituzten ondorio (idatzi)en izenak.
 ~*baimena, lizentzia, ... agortu* “urik gabe gelditu/utzi” → ‘bere indarraldia bukatu’.
- b Administrazioeko ekintza edota ondorio (idatzi)en izenak.
 ~*ituna, konstituzioa, ... agortu* “urik gabe gelditu/utzi” → ‘bere indarraldia bukatu’.
- c Denbora-izenak.
 ~*astebetea, astia, denbora, haurtzaroa, urtebetea, ... galdu, gabetua gertatu* → ‘igarotzen alferrik utzi’.

Entzumen bidez atzeman daitezkeen soinuen deuseztapena ere adieraz dezakete:

- (4) a Ahozko zarata fisiologikoen soinu-izenak
 ~*garrasia, oihartzuna, oihua, ... ito* “arnasa hartzea eragotzirik hil/erail” → ‘isildu’.
- b Soinu-izenak.
 ~*zarata, zurrumbiloa, ... ito* “arnasa hartzea eragotzirik hil/erail” → ‘isildu’.
 ~*musika, oihartzuna, soinua, zalaparta, ... itzali* “erretzetik gelditu” → ‘gelditu’.

Nola edo halako ekintzen edota ondorioen desagertapena adierazten dute batzuetan:

- (4) a Prozesu fisiologikoen izenak.
 ~*egarria, barrea, hasperena, ... ito* “arnasa hartzea eragotzirik hil/erail” → ‘deuseztatu’.
- b Ekintzen edota ondorioen izenak.
 ~*bilaketa, elkarrizketa, ibilbidea, ... agortu* “urik gabe gelditu/utzi” → ‘bukatu’.
 ~*ekimena, hazkundea, ... ito* “arnasa hartzea eragotzirik hil/erail” → ‘geldiarazi’.
 ~*altxamendua, matxinada, ... itzali* “erretzetik gelditu” → ‘gelditu’.

Antzera gertatzen da izen abstraktuen esparruan:

- (5) a Psikologiako edota adimenezko izenak.
 ~ *irudimena, kementa, maitasuna, ... agortu* “urik gabe gelditu/utzi”
 → ‘bukatu’.
 ~ *ernegua, etsipena, ... ito* “arnasa hartzea eragotzirik hil/erail” →
 ‘deuseztatu’.
 ~ *ardura, grina, maitasuna, ... itzali* “erretzetik gelditu” → ‘deu-
 seztatu’.
- b Adimenezko ondorioen izenak.
argudioa, asmoa, ... agortu “urik gabe gelditu/utzi” → ‘erabat erabi-
 lita bukatu’.
- c Izen abstraktuak.
 ~ *arrakasta, lehiakortasuna, ... ito* “arnasa hartzea eragotzirik hil/
 erail” → ‘deuseztatu’.

3.3. Betekizunaren irudiak

Betekizuna delako honek azalpen berezia behar du. Berez, esparru honetan, izaki abstraktu bat izaki konkretu batean gauzatzen da gerta-kariaren unean bertan: *bikotekidea aurkitu* edo *enbaxadorea egotzi* esaten dugunean, gizaki bat aurkitzen/egozten den unean bilakatzen da *bikotekide/enbaxadore*, baina zer esanik ez, kontuan hartu beharrekoa da gizakia ez dela une horretan sortzen; *prozedura bideratu* esaten dugunean ere, prozedura hori bideratzean gauzatzen dugu benetako prozedura fisikoki, baina ezin esan daiteke aurretik sortu gabe zegoenik dena delako prozedura hori.

Haiekin elkartzen diren izenen arabera, betekizuna adieraz dezakete gutxienez *kaleratu*, *plazaratu* eta *egotzi* mugimendu-aditzek (→§3.3.1). Horiekin batera aztertuko ditugu *aurkeztu*, *ezkutatu* eta *jaso* aditzak ere. Era berean, betekizuna adieraz dezakete gutxienez *bete* eta *finkatu* aldaketa fisikoko aditzek. Horiekin batera aztertuko ditugu, era berean *eutsi*, *jasan* eta *jorratu* aditzak ere (→§3.3.2).

3.3.1. *Mugimendua betekizunaren irudi*

Mugimendu-aditzek, hainbatetan, gauzatu egiten dute izaki abstraktu bat, izenak adierazten duen izaki konkretuaren gainean:

- (1) Irakurketa espezifikoko giza izenak.

~*bikotekidea, eroslea, ... aurkitu* “non den jakin” → ‘lortu’.

(Erabat) abstraktutzat ezin jo daitezkeen beste hauekin ere antzerako zerbait gertatzen da: edizio bat, kaleratzen den unean bertan bilakatzen da zinez edizio (2a); egotzi arte, irain bat ez da gertatzen (2b); azpijokoa, ezkutatu egiten den bitartean da azpijoko (2c).

- (2) a Kulturako eta hedabideetako produktuen izenak.

~ *edizioa, egunkaria, ... kaleratu* “kalera eraman/joan” → ‘jendar-tean jarri’.

~ *aldizkaria, alea, astekaria, egunkaria, idazlana, lana, liburua, bildu-ma, ... plazaratu* “plazara eraman” → ‘jendar-tean jarri’.

- b Hizkuntz komunikazioko izenak.

biraoak, iraina, ... egotzi “bidali” → ‘esan’.

- c Txartzat jo daitezkeen ekintzen edota ondorioen izenak.

~ *azpijokoa, engainua, ... ezkutatu* “ageritik kendu” → ‘jakitera ez eman’.

Jaso aditzak askoz ere adiera sorta zabalagoa adieraz dezake, baina hainbatetan hurbil dabil betekizunetik: agian onar liteke *jaso* arte sari bat ez dela sari gisa gauzatzen (3a), edo gorazarrea *jaso* egin behar dela gorazarre izateko (3b). Hala ere, garbi dago izen azpiklase hauek betekizuna baino askoz ere adiera sorta zabalagoa adierazten dutela:

- (3) a Sari-izenak eta asmo onez emandako objektuen izenak.

domina, garaikurra, insignia, kondekorazioa, oparia, oroigarria, saria, ... jaso “goratu” → ‘hartu’.

- b Hizkuntz komunikazioko izenak.

abisua, agindua, aldarria, albistea, aholkua, berri(a), deia, erantzuna, errieta, eskaera, erantzuna, gomendioa, gorazarrea, laudorioa, mehatxua, ... jaso “goratu” → ‘hartu’.

Betekizuna hainbat izen abstrakturekin batera ere gauzatzen da:

- (4) Izen abstraktuak.
 ~*misterioa, sekretua, ... ezkutatu* “ageritik kendu” → ‘jakitera ez eman’.

3.3.2. *Aldaketa fisikoa betekizunaren irudi*

Noizean behin aditz hauek betekizuna adierazten dute, esangurak oro har askoz ere esparru zabalagokoak badira ere.

Denbora-epeen gauzatzea adierazten da batzuetan:

- (1) a Denbora-izenak.
 ~*astea, epea, epemuga, urteak, ... bete* “zeharo hartu” → ‘ahitu’.
 b Administrazioeko eta Zuzenbideko denbora-izenak.
 ~*espetzealdia, legegintzaldia, soldadutza, ... bete* “zeharo hartu” → ‘ahitu’.
 c Zuzenbideko prozedurek ematen dituzten ondorio (idatzi)en izenak.
 ~*zigorra, ... bete* → ‘ezarritakoa egin’.

(Erabat) abstraktutzat ezin jo daitezkeen izenen esparruan gertatzen da noizean behin:

- (2) a Tokien eta eraikinen izenak.
 ~*bizilekua, egoitza, ... finkatu* “eusteko moduan ezarri” → ‘iraunkortasunez ezarri’.
 b Nolabaiteko ezaugarri txarra duten tokien izenak.
 ~*erbestea, ... jasan* “eutsi” → ‘eraman’.
 c Medikuntzako fisiologia-izenak.
 ~*minbizia, zauria, zorabioa, ... jasan* “eutsi” → ‘eraman’.
 d Beste zientzia eta teknika esparru berezituetakoko izenak.
 ~*hartzidura, marruskadura, higadura, ... jasan* “eutsi” → ‘gertatu’.
 e Ekintzen edota ondorioen izenak.
 ~*gatazka, lankidetzeta, ... jorratu* “lurra harrotu” → ‘jardun’.

3.4. Areagotzearen irudiak

Haiekin elkartzen diren izenen arabera, areagotzea adieraz dezakete gutxienez *akuilatu*, *bultzatu* eta *zirikatu* mugimendu-aditzek (→§4.1). Horiekin batera aztertuko dugu *astindu* aditza ere. Era berean, areagotzea adieraz dezakete gutxienez *estutu*, *korapilatu*, *zurrundu*, *zorroztu* aldaketa-aditzek (→§4.2). Horiekin batera aztertuko ditugu *garatu* eta *zabaldu* aditzak ere.

3.4.1. Mugimendua areagotzearen irudi

Erabat abstraktuak ez diren izen batzuekin batera areagotzea adierazten da nabarmen:

- (1) a Hizkuntzen eta hizkuntz esparruen izenak
 ~*euskara*, *bizkaiera*, *galesera*,... *bultzatu* “higitzera behartu” → ‘erabilera areagotu’.
- b Ekintzen edota ondorioen izenak.
 ~*elkarrizketa*, *exTABAIDA*, *lehia*, *prozesua*,... *akuilatu* “ziztatu” → ‘eragin, areagotu’.
 ~*aldaketa*, *elkarrizketa*, *ekimena*, *bultzatu* “higitzera behartu” → ‘sortu, areagotu’.
- c Onuragarritzat jotzen diren ekintzen edota ondorioen izenak.
 ~*bertsolaritza*, *exTABAIDA*,... *astindu* “higidura bortitzez eragin” → ‘areagotu, erabili’.

Izen abstraktuekin ere areagotzea adierazten da hainbatetan:

- (2) a Psikologiako edota adimenezko izenak.
 ~*adimena*, *desira*,...*akuilatu* → ‘eragin, areagotu’.
 ~ *sentiPENa*, *sormena*, *zIRRARA*,...*bultzatu* “higitzera behartu” → ‘sortu, areagotu’.
 ~*gogoa*, *ikusmina*, *irudimena*, *jakingura*,...*zirikatu* “ziztatu” → ‘eragin, areagotu’.
- b Adimenezko ondorioen izenak.
 ~*ideiak*, *pentSAMENDUA*,...*astindu* “higidura bortitzez eragin” → ‘era ez fisikoan larriki eragin/sortu’.

3.4.2. *Aldaketa fisikoa areagotzearen irudi*

(Erabat) abstraktuak ez diren izen batzuekin batera areagotzea edo handitzea adierazten da:

- (1) a Irudi bidezko sentipena edota adimena adierazten duten gorputz-atalen, gorputz-zatien eta gorputz-organoen izenak.
~*aurpegia, begitartea, expaina, ... zurrundu* “tolesteko edo bihurtzeko ezintasunera iritsi” → ‘sentipen txarra adierazi’.
- b Zentzumenezko prozesu fisiologikoen izenak.
~*entzumena, ikusmena, usaimena, ... zorroztu* “punta meheagoa jarri” → ‘ahalmen handiagoko zentzumena lortu’.
- c Zentzumenezko gorputz-atalen, gorputz-zatien eta gorputz-organoen izenak.
~*begia, belarria, ... zorroztu* “punta meheagoa jarri” → ‘ahalmen handiagoko zentzumena lortu’.
- d Ekintzen edota ondorioen izenak.
~*borroka, eztabaida, gatazka, ... korapilatu* “bi mutur lotu” → ‘handitu’.
- e Ekintza-izenak.
~ *azterketa, bilaketa, jarduna, zainketa, ... zorroztu* “punta meheagoa jarri” → ‘findu’.
~ *merkatua, jokia, ... zurrundu* “tolesteko edo bihurtzeko ezintasunera iritsi” → ‘ezaugarri txarra areagotu’.

Izen abstraktuekin ere areagotzea adierazten da hainbatetan:

- (2) a Psikologiako edota adimenezko izenak.
~*memoria, presioa, ... estutu* “tinkoagoa egin” → ‘handitu’.
~*adimena, arreta, asmamena, ... zorroztu* “hedadura handiagoa egin” → ‘handitu’.
- b Adimenezko ondorioen izenak.
~*argudioa, gogoeta irizpidea, ... zorroztu* “punta meheagoa jarri” → ‘findu’.
- c Izen abstraktuak
~*nortasuna, trebetasuna, ... garatu* “gara egin” → ‘handitu’.

~*adostasuna, zaletasuna, ... zabaldu* “hedadura handiagoa egin” → ‘kide gehiagori iritsi’.

3.5. Txikiagotzearen irudiak

Haiekin elkartzen diren izenen arabera, txikiagotzea adieraz dezakete gutxienez *arindu* eta *leundu* aldaketa-aditzek (→§3.5.1), eta gutxienez hizkuntz komunikazioko *mugatu* aditzak ere (→§3.5.2).

3.5.1. Aldaketa fisikoa txikiagotzearen irudi

(Erabat) fisikoak ez diren izen batzuekin batera, areagotzea adierazten dute aditz hauek maiz:

- (1) a Gorputz-atalen, gorputz-zatien eta gorputz-adarren izenak.
~*hanka, sabela, ... arindu* “zama kendu” → ‘egoera fisiologikoa hobetu’.
- b Tokien eta eraikinen izenak.
~*aldapa, bidea, ... leundu* “amore gehiago emateko moduan jarri” → ‘errazago jarri’.
- c Soinu-izenak.
~*ahotsa, doinua, tonua, zarata, ... leundu* “amore gehiago emateko moduan jarri” → ‘zentzumenentzat atseginago egin’.
- d Itxuraren masa-izenak.
~*forma, irudia, itxura, ... leundu* “amore gehiago emateko moduan jarri” → ‘zentzumenentzat atseginago egin’.
- e Meteorologiako izenak.
~*beroa, euria, klima, negua, ... leundu* “amore gehiago emateko moduan jarri” → ‘zentzumenentzat atseginago egin’.
- f Medikuntzako fisiologia-izenak.
~*azkura, zorabioa, ... arindu* “zama kendu” → ‘egoera fisiologikoa hobetu’.
- g Hizkuntz komunikazioko izenak.
~*diskurtsua, hitzaldia, hitzak, hizkuntza, mezua, ... leundu* “amore gutxiago emateko moduan jarri” → ‘hizketa atseginagoa egin’.

- h Zuzenbideko izenak.
 ~*espetxea, pena, zigorra, ... arindu* “zama kendu” → ‘egoera fisiologikoa hobetu’.
- i Zuzenbideko prozedurek ematen dituzten ondorio (idatzi)en izenak.
 ~*ebazpena, espetxealdia, legea, zigorra, ... leundu* “amore gutxiago emateko moduan jarri” → ‘larritasuna txikitu’.
- j Administrazioeko eta zuzenbideko denbora-izenak.
 ~*espetxealdi, zigorraldia, ... arindu* “zama kendu” → ‘laburtu’.
- k Administrazioeko ekintza edota ondorio (idatzien) izenak.
 ~*araua, araudia, eskaera, eskakizuna, neurriak, zergak, ... leundu* “amore gutxiago emateko moduan jarri” → ‘larritasuna txikitu’.
- l Ekintzen edota ondorioen izenak.
 ~*gatazka, negoziazioa, prozedura, ... arindu* ‘zama kendu’ → ‘erraztu’.
 ~*borroka, eragozpena, leherketa, jipoia, zimurdura, ... leundu* “amore gutxiago emateko moduan jarri” → ‘larritasuna kendu’.
- m Prospekzio-izenak.
 ~*proposamena, prozedura, ... leundu* “amore gutxiago emateko moduan jarri” → ‘larritasuna kendu’.
- n Irudi bidezko sentipena edota adimena adierazten duten gorputz-atalen, gorputz-zatien eta gorputz-organoen izenak.
 ~*aurpegiera, kopeta, ... leundu* → ‘aldarte adeitsuagoa adierazi’.

Izen abstraktu batzuekin batera ere areagotzea adierazten dute:

- (2) a Psikologiako edo adimenezko izenak.
 ~*damua, kezka, tristura, ... arindu* “zama kendu” → ‘egoera psikologikoa hobetu’.
 ~*antsekabea, egonezina, kezka, urduritasuna, ... leundu* “amore gutxiago emateko moduan jarri” → ‘txikitu’.
- b Izen abstraktuak.
 ~*larritasuna, menpekotasuna, ... arindu* → ‘gutxitu’.
 ~*izaera, kontraesana, laztasuna, zailtasuna, zorrotasuna, ... leundu* “amore gutxiago emateko moduan jarri” → ‘txikitu’.

3.5.2. *Hizkuntz komunikazioa txikiagotzearen irudi*

Mugatu aditza komunikaziotzat jo daiteke, eta (erabat) abstraktuak ez diren izenekin batera txikiagotzea adierazten du:

- (1) a Gaien eta bestelakoen masa-izenak.
~*gantza, plastikoa, ... mugatu* “kopurua ezarri” → ‘txikitu’.
- b Zentzumenezko prozesu fisiologikoen izenak
~*bereizmena, ikusmena, zentzumena, ... mugatu* “kopurua ezarri” → ‘txikitu’.

Erabat abstraktuak diren izen batzuekin batera ere txikiagotzea adierazten du:

- (2) Adimenezko ondorioen izenak.
~*ikusmoldea, ikuspuntua, pentsamendua, ... mugatu* “kopurua ezarri” → ‘doitu’.
~*azalpena, irizpidea, ... zehaztu* “doi adierazi” → ‘hobetu’.

Bibliografia

ALDAI, G. (2002). *The grammaticalization of present and past in Basque*. Philosophical Dissertation. University of Southern California.

ALDEZABAL, I. (2002). *Azpkategorizazioaren azterketa sintaxi partzialetik sintaxi osorako bidean*. Doktorego tesia. Euskal Herriko Unibertsitatea.

ALONSO RAMOS, M. (2010). «No importa si la llamas colocación o no, descríbela». Mellado, C. *et al.* (eds.). *Nuevas propuestas para el español y el alemán*. Frank & Timme, Berlin: 55-80.

——— (2017). «Can collocations be deduced? A lexically-driven analysis from the perspective of language production», *Collocations and other lexical combinations in Spanish. Theoretical and Applied Approaches*. S. Torner & E. Bernal (eds.): 22-37.

ALTZIBAR, X. & ODRIEZOLA, A. (2013). «Kolokazioak: OEH eta egungo erabilerak». *Koldo Mitxelena Katedraren III. Biltzarra*. Gasteiz: 23-40.

ARTIAGOITIA, X. (2000). *Hatsarreak eta parametroak*. Euskal Herriko Unibertsitatea eta Arabako Foru Aldundia.

BOSQUE, I. (2002). *Redes. Diccionario combinatorio del español contemporáneo*. Ediciones SM, Madrid.

——— (2006). *Redes. Diccionario práctico combinatorio del español contemporáneo*. Ediciones SM, Madrid.

——— (2011). «Deducing collocations», *Proceedings of the 5th International Conference on Meaning-Text Theory*. Barcelona.

——— (2017). «On the conceptual bases of collocations: restricted adverbs and lexical selection», *Collocations and other lexical combinations in Spanish. Theoretical and Applied Approaches*. S. Torner & E. Bernal (eds.): 12-21.

CORPAS, G. (2001a). «Corrientes actuales de la investigación fraseológica en Europa», *Euskera* 46 (1): 21-49.

——— (2001b). «En torno al concepto de colocación», *Euskera* 46 (1): 89-108.

COTELO, R. (2017). «Lexical Combinations in Galician», *Collocations and other lexical combinations in Spanish. Theoretical and Applied Approaches*. S. Torner & E. Bernal (eds.): 254-261.

DE MIGUEL, E. & BATIUKOVA, O. (2017). «Compositional mechanisms in a generative model of the lexicon», *Collocations and other lexical combinations in Spanish. Theoretical and Applied Approaches*. S. Torner & E. Bernal (eds.): 74-91.

EUSKARA INSTITUTUA, EHU. «Hizkuntza ergatiboa», *Sareko Euskal Gramatika (SEG)*, www.ehu.eus/seg/morf/2/1.

——— «Hizkuntza eranskaria», *Sareko Euskal Gramatika (SEG)*, www.ehu.eus/seg/morf/2/2.

——— «Postposibotasunaz», *Sareko Euskal Gramatika (SEG)*, www.ehu.eus/seg/morf/2/2/1.

——— «Determinatzailea», *Sareko Euskal Gramatika (SEG)*, www.ehu.eus/seg/morf/5/3.

——— «Kasu markak», *Sareko Euskal Gramatika (SEG)*, www.ehu.eus/seg/morf/5/5.

——— «Postposizioa eta postposizio-sintagma», *Sareko Euskal Gramatika (SEG)*, www.ehu.eus/seg/morf/5/9.

——— «Aditza eta aditz sintagma», *Sareko Euskal Gramatika* (SEG), www.ehu.eus/seg/morf/5/12.

——— «Adjektibo adberbialak», *Sareko Euskal Gramatika* (SEG), www.ehu.eus/seg/morf/5/7/2/3.

GINEBRA, J. (2001). «Sobre sintaxi i fraseologia: els limitis de les unitats fraseològiques verbals», *El discurs prefabricat. Estudis de fraseologia teòrica i aplicada*. V. Salvador, I.A. Piquer (eds.). Castelló, Universitat Jaume I.

——— (2003). «Fraseologia, concurrences lèxiques i llengua estàndar», M.A. Pradilla (ed.). *Identitat lingüística i estandarizació*. Valls Cassetània Edicions: 7-55.

——— (2017). «Lexical combinatorics in Catalan», *Collocations and other lexical combinations in Spanish. Theoretical and Applied Approaches*. S. Torner & E. Bernal (eds.): 246-253.

GURRUTXAGA, A. (2014). *Idiomatikotasunaren karakterizazio automatikoa: izena + aditza konbinazioak*. Doktorego tesia. Euskal Herriko Unibertsitatea.

IÑURRIETA, U. (2019). *Aditza + izena unitate fraseologikoak gaztelaniatik euskara-ra: azterketa eta tratamendu konputazionala*. Doktorego tesia. Euskal Herriko Unibertsitatea.

KOIKE, K. (2001). *Colocaciones léxicas en el español actual: estudio formal y léxico-semántico*. Universidad de Alcalá – Takushoku University. Madrid.

LORENTE, M., MARTÍNEZ SALOM, A. & SANTAMARÍA, I. & VARGAS-SIERRA, C. (2017). «Specialized collocations in specialized dictionaries», *Collocations and other lexical combinations in Spanish. Theoretical and Applied Approaches*. S. Torner & E. Bernal (eds.): 161-178.

MARTÍNEZ SALOM, A. (2012). *Combinacions lèxiques restringides: de les 'col·locacions' a les 'clases lèxiques'*. *Primeres exploracions en llengua catalana*. Master's thesis. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra.

MEL'CUK, I. (1998). «Collocations and lexical functions», in Cowie, A. P. (ed.). *Phraseology. Theory, Analysis, and Applications*. Oxford: Oxford University Press: 23-53.

ODRIOZOLA, J.C. (1999). «Postposizioak EGLUn: egitura motak eta gramatika-kategoriak», *Euskera* 44 (2): 243-265.

——— (2010). *Euskararen aditz-unitate fraseologikoen deskribapena* (eskuizkribua.). University of the Basque Country.

——— (2017). «Metaphors as one of the foundations of Basque collocations», *Collocations and other lexical combinations in Spanish. Theoretical and Applied Approaches*. S. Torner & E. Bernal (eds.): 324-336.

——— & ALTZIBAR, X. (2013). «Basque Complex Predicates and Grammatical Change», *Fontes Linguae Vasconum* 45 (16): 171-189.

——— & ETXEBARRIA, E. (2017). «Hainbat ohar euskararen izen-flexioari buruz», *Euskera* 62 (2): 289-341.

URIZAR, R. (2012). *Euskal Lokuzioen tratamendu konputazionala*. Doktorego tesia. Euskal Herriko Unibertsitatea.

VERKUYL, H.J. (1989). «Aspectual classes and aspectual composition», *Linguistics and Philosophy* 12: 39-94.

ZABALA, I. (2004). «Los predicados complejos en vasco», In Pérez-Gaztelu, E.; Zabala, I. & Gràcia, L. (eds.). *Las fronteras de la composición en lenguas románicas y en vasco*. Bilbao. Universidad de Deusto: 445-534.

——— & ODRIOZOLA, J.C. (2004). «Los compuestos posposicionales en vasco», In Pérez-Gaztelu, E.; Zabala, I. & Gràcia, L. (eds.). *Las fronteras de la composición en lenguas románicas y en vasco*. Bilbao. Universidad de Deusto: 282-316.

ZELDES, A. (2012). *Productivity in Argument Selection. From Morphology to Syntax*. Berlin: De Gruyter.